

130. löggjafarþing 2003 – 2004.
Þskj. 759 – 487. mál.

Svar við fyrirspurn um fjarlækningar

Frá Rannveigu Guðmundsdóttur.

1. Hver er stefna ríkisstjórnarinnar á sviði fjarlækninga?

Meginmarkmið með fjarlækningum er að auka aðgengi heilbrigðisstarfsfólks og sjúklinga að sérhæfðri þjónustu, t.d. með ráðgjöf sérfræðings á sjúkrahúsi til heilsugæslulæknis. Fjarlækningar eru ekki ný grein lækninga innan heilbrigðisþjónustu eða læknisfræði heldur aðferð til að koma slíkri ráðgjöf á með hjálp upplýsingatækni. Með fjarlækningum er þannig hægt að auka aðgengi fólks að sérfræðiþjónustu án tillits til búsetu, tryggja betur heilbrigðislegt öryggi og minnka óþægindi vegna ferðalaga.

Í riti heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytisins frá árinu 1997 um *Stefnumótun í upplýsingamálum heilbrigðiskerfisins* var mörkuð stefna í fjarlækningum. Þar voru m.a. sett eftirfarandi markmið:

1. “Fjarlækningar verði notaðar til að bæta aðgengi allra landsmanna að heilbrigðisþjónustu.”
2. “Fjarlækningar verði notaðar við sérfræðiráðgjöf til og frá erlendum heilbrigðisstofnunum.”

Upplýsingavæðingin og framfarir í fjarskiptatækni bjóða nú upp á enn meiri möguleika en áður hafa þekkt, ekki aðeins á sviði almennrar

tölvutækni heldur einnig hvað varðar aukna möguleika á sendingu röntgenmynda, lifandi mynda og hagnýtingu fjarlækninga.

Á síðustu árum hafa fjarlækningar í auknum mæli tengst uppbyggingu heilbrigðisnets fyrir heilbrigðiskerfið. Heilbrigðisnetinu er ætlað að verða farvegur rafrænna samskipta milli aðila innan heilbrigðisþjónustunnar, jafnframt því sem fjarskiptatæknin verður hagnýtt á mörgum sviðum í samskiptum fólks við heilbrigðiskerfið. Gert er ráð fyrir að heilbrigðisnetið verði komið í fullan rekstur í árslok 2006.

Í heilbrigðisáætlun til 2010 er lögð áhersla á að skipuleg uppbygging fjarlækninga eða fjarheilbrigðisþjónustu sé áhrifarík leið til að tryggja að landsbyggðin njóti og hafi sem auðveldastan aðgang að sams konar heilbrigðisþjónustu og höfuðborgarsvæðið á næstu áratugum. Ennfremur tengjast fjarlækningar mörgum helstu markmiðum heilbrigðisáætlunar til 2010.

2. Hvaða tilraunir hafa verið gerðar með fjarlækningar og hver hefur árangurinn orðið?

Á sviði fjarlækninga hafa verið unnin fjölmörg tilraunaverkefni hér á landi, sérstaklega í tengslum við uppbyggingu heilbrigðisnets á Íslandi. Hér eru nokkur dæmi um verkefni sem standa núna yfir eða hafa verið framkvæmd á undanförunum árum:

- **Fjargreining röntgenmynda, sendingar röntgenmynda**

Tilraunaverkefni röntgendeildar Landspítala og fleiri sjúkrahúsa.
Verkefnið hófst 1991.

- **Sending á sönarmynd, mæðraskoðun og ómskoðun**

Tilraunverkefni Kvennadeildar Landspítala, FSA og Heilbrigðisstofnunar Seyðisfjarðar.

- **Geðlækningaþjónusta**

Tilraun á sviði geðlækningaþjónustu sem geðdeild Landspítala og Heilbrigðis-stofnun Patreksfjarðar stóðu að á árunum 1999-2000.

- **Fjarkennsla og fræðslustarfsemi**

Kennsla frá erlendum háskólum (m.a. frá Bandaríkjunum) til Landspítala. Fræðslufundir frá sjúkrahúsum (m.a. FSA) til annarra heilbrigðisstofnana.

- **Bráðaþjónusta á Norður - Atlantshafi fyrir sjófarendur**

Tvö verkefni eru á þessu sviði, styrkt af Evrópusambandinu og NORA. Sérstök áhersla hefur verið lögð á að bæta heilbrigðisþjónustu við sjófarendur. Samstarfsaðilar eru Færeyjar og Noregur. Verkefnið hófst í árslok 1999 og því lýkur í ár.

- **Vefjafræði**

Tilraunaverkefni vegna rannsókna í vefjafræði (fjarmeinafræði) er í gangi á Landspítala og felst það í að senda sjúkdómstilvik til greiningar erlendis.

- **Fjarlækningar og bráðarannsóknir**

Verkefnið felst í að gera prófanir á nokkrum þjónustubáttum með það að markmiði að styrkja tengsl heilbrigðisstarfsfólks á norðaustur horni landsins og auka samstarf á milli stofnana.

- **Fjarlækningar, aðgengi að sérfræðiráðgjöf innan heilbrigðiskerfisins**

Um er að ræða þróunarverkefni Landspítala og annarra heilbrigðisstofnana í því skyni að skila leiðarvísi um uppbyggingu fjarlækningaþjónustu. Verkefnið hófst 2003 og er styrkt af Rannís.

Árangur af þeim tilraunum sem gerðar hafa verið með fjarlækningar er almennt góður. Frekari þróun fjarlækninga hér á landi mun í framtíðinni verða þáttur í uppbyggingu og rekstri heilbrigðisnets.

3. Hvernig gætu fjarlækningar gagnast í dreifbýli og hvernig yrðu þær fjármagnaðar?

Fjarlækningar gætu gagnast vel víða í dreifbýlinu og á landsbyggðinni, auk þess sem þeim fylgir væntanlega aukið öryggi fyrir sjúklinga og minni útgjöld vegna ferðalaga. Uppbygging fjarlækninga krefst hins vegar ákveðinna fjárfestinga í tækjum og búnaði. Rekstur fjarlækningaþjónustu myndi síðan verða á grunni gjaldskrár sem samið yrði um sérstaklega fyrir ýmsar tegundir þjónustu á þessu sviði. Til lengri tíma litið mætti jafnvel vænta þess að fjarlækningar gætu dregið úr þjóðfélagslegum kostnaði vegna heilsufarsvandamála.

Í nágrannalöndunum (m.a. Noregi) hefur verið komið á gjaldfærslu (taxta) fyrir notkun fjarlækninga en slíkt form hefur ekki verið þróað hér á landi. Fjarlækningar gætu líka komið sjómönnum á hafi úti að góðum notum.

(Talað orð gildir)